

Regeringens proposition

1978/79: 29

**om fortsatt giltighet av lagen (1975: 1360) om tvångsätgärder i spanings-
syfte i vissa fall;**

beslutad den 26 oktober 1978.

Regeringen föreslår riksdagen att antaga det förslag som har upptagits
i bifogade utdrag av regeringsprotokoll.

På regeringens vägnar

OLA ULLSTEN

EVA WINTHER

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att 1975 års lag om tvångsätgärder i spanings-
syfte i vissa fall får fortsatt giltighet till utgången av år 1979.

Förslag till

Lag om fortsatt giltighet av lagen (1975: 1360) om tvångsåtgärder i spaningssyfte i vissa fall

Härigenom föreskrivs att lagen (1975: 1360) om tvångsåtgärder i spaningssyfte i vissa fall, vilken gäller till utgången av år 1978, skall ha fortsatt giltighet till utgången av år 1979.

Utdrag

ARBETSMARKNADSDEPARTEMENTET PROTOKOLL

vid regeringssammanträde
1978-10-26

Närvarande: statsministern Ullsten, ordförande, och statsråden Sven Romanus, Mundebo, Wikström, Friggebo, Wirtén, Huss, Rodhe, Wahlberg, Hansson, Enlund, Lindahl, Winther, De Geer, Cars, Gabriel Romanus, Tham, Bondestam

Föredragande: statsrådet Winther

Proposition om fortsatt giltighet av lagen (1975: 1360) om tvångsåtgärder i spaningssyfte i vissa fall

Inledning

Med anledning av de internationella terroristdåden under senare år har både nationellt och internationellt vidtagits åtgärder för att söka förhindra sådana dåd. I vårt land antog riksdagen år 1973 (prop. 1973: 37, JuU 1973: 18, rskr 1973: 121, SFS 1973: 162) ett förslag till lag om särskilda åtgärder till förebyggande av vissa våldsdåd med internationell bakgrund (terroristlagen). Lagens giltighetstid begränsades ursprungligen till utgången av april 1974. Därefter förlängdes giltighetstiden successivt till utgången av år 1975 (prop. 1974: 55, JuU 1974: 12, rskr 1974: 150, SFS 1974: 178, prop. 1975: 72, JuU 1975: 17, rskr 1975: 137, SFS 1975: 355). Genom lagstiftning som trädde i kraft den 1 januari 1976 fördes huvuddelen av bestämmelserna i terroristlagen med vissa ändringar över till utlänningslagen (1954: 193, omtryckt 1978: 361). Samtidigt beslöts att bestämmelserna i terroristlagen om telefonavlyssning, brevkontroll m. m. skulle behållas i avvaktan på det betänkande, som kunde väntas från telefonavlyssningsutredningen (Ju 1974: 08), och tills vidare tas in i en särskild, tidsbegränsad lag om tvångsåtgärder i spaningssyfte i vissa fall (spaningslagen). Den särskilda spaningslagen trädde likaledes i kraft den 1 januari 1976 (prop. 1975/76: 18, JuU 1975/76: 15, rskr 1975/76: 122, SFS 1975: 1360). Den gällde ursprungligen till utgången av 1976. Giltighetstiden förlängdes till en början till utgången av år 1977 (prop. 1976/77: 33, JuU 1976/77: 13, rskr 1976/77: 91, SFS 1976: 1069).

I mars 1976 lade regeringen i proposition 1975/76: 202 fram förslag till nya regler om telefonavlyssning vid förundersökning m. m. Förslaget

†1 Riksdagen 1978/79. I saml. Nr 29

byggde på telefonavlyssningsutredningens betänkande (SOU 1975: 95) Telefonavlyssning och innebar att de tidsbegränsade reglerna i lagen (1952: 98) med särskilda bestämmelser om tvångsmedel i vissa brottmål och lagen (1969: 36) om telefonavlyssning vid förundersökning angående grovt narkotikabrott m. m. skulle med vissa ändringar i syfte att stärka skyddet för den enskildes integritet tas in i 27 kap. rättegångsbalken (RB) och ges permanent karaktär. Samtidigt föreslogs ändringar i den särskilda spaningslagen i syfte dels att samordna dess regler med de föreslagna nya bestämmelserna i RB om telefonavlyssning, dels att på visst sätt precisera tillämpningsområdet för spaningslagens regler.

Vid riksdagsbehandlingen ansåg justitieutskottet (JuU 1976/77: 20) att propositionen borde avslås och att ärendet borde återgå till regeringens kansli för översyn och ytterligare överväganden. Det borde enligt utskottet ankomma på regeringen att besluta om formerna för översynen. Utskottet gjorde dock undantag beträffande förslaget om precisering av spaningslagens tillämpningsområde och hemställde att riksdagen skulle antaga propositionen i den delen. Riksdagen biföll utskottets hemställan (rskr 1976/77: 129). Lagen (1977: 81) om ändring i spaningslagen trädde i kraft den 21 april 1977.

Spaningslagen har senare fått giltighetstiden förlängd till utgången av år 1978 (prop. 1977/78: 46, JuU 1977/78: 14, rskr 1977/78: 105, SFS 1977: 1096).

De båda nyssnämnda lagarna av 1952 och 1969 har fått giltighetstiden förlängd till utgången av år 1978. I propositionen angående förlängningen av giltighetstiden (prop. 1977/78: 11) förutskickade chefen för justitiedepartementet att han hade för avsikt att begära regeringens bemyndigande att tillkalla en utredning som skulle göra den av riksdagen begärda översynen av lagstiftningen om telefonavlyssning och andra tvångsmedel med sikte på att få till stånd en permanent reglering. Chefen för justitiedepartementet har numera genom beslut av regeringen den 29 juni 1978 bemyndigats tillkalla en kommitté för översyn av tvångsmedelsregleringen vid förundersökning i brottmål m. m. (Dir 1978: 57). I prop. 1978/79: 22 har regeringen föreslagit riksdagen att, i avvaktan på resultatet av kommitténs utredningsarbete, förlänga giltigheten av 1952 och 1969 års lagar med ett år eller till utgången av år 1979.

Rikspolisstyrelsen (RPS) har i skrivelse den 27 september 1978 redogjort för tillämpningen av dels de hithörande bestämmelserna i utlänningslagen, dels den särskilda spaningslagen under tiden från styrelsens senaste motsvarande redogörelse, vilken avgavs den 22 september 1977. Innehållet i RPS' skrivelse sammanfattas i den redogörelse för tillämpningen av terroristlagstiftningen som jag senare denna dag avser att föreslå regeringen att överlämna till riksdagen. Inom utrikesdepartementet har upprättats en redogörelse för den utveckling som har ägt rum internationellt under det senast förflutna året med avseende på såväl före-

komsten av och de fortsatta betingelserna för den internationella terrorismen som vidtagna åtgärder för att bekämpa denna.

Gällande ordning

De hithörande bestämmelserna i utlänningslagen (UtlL) och reglerna i den särskilda spaningslagen ger möjligheter att under speciella förutsättningar ingripa med åtgärder som syftar till att minska riskerna för internationella våldsdåd i Sverige. De ändringar som gjordes när vissa av terroristlagens regler fördes över till UtlL och andra togs in i spaningslagen innebär att terroristlagstiftningens tillämpningsområde preciserades noggrannare.

I det följande skall först nämnas något om de här aktuella bestämmelserna i UtlL.

Enligt 20 § första stycket UtlL skall utlänning som ankommer till riket *avvisas* om det finns grundad anledning anta, att han tillhör eller verkar för organisation eller grupp som avses i paragrafens andra stycke och det tillika med hänsyn till vad som är känt om hans föregående verksamhet eller eljest föreligger fara att han här i riket medverkar till handling som anges i andra stycket. Bestämmelsen avser enligt andra stycket organisation eller grupp som, med hänsyn till vad som är känt om dess verksamhet, kan befaras utanför sitt hemland använda våld, hot eller tvång för politiska syften och därvid begå sådan gärning här i riket. Föreligger beträffande utlänning, som uppehåller sig i riket, sådana omständigheter som nyss har nämnts får han enligt 29 § första stycket *utvisas*. Förteckning över utlännningar, som sålunda skall avvisas, upprättas enligt tredje stycket av RPS. Regeringen bestämmer vilka organisationer eller grupper som därvid kommer i fråga.

Beslut om avvisning meddelas av polismyndighet beträffande utlänning som finns upptagen i RPS' förteckning och som inte har visering eller uppehållstillstånd (21 § andra stycket). Påstår utlänning som finns upptagen i förteckningen att han är politisk flykting eller åberopar han annat tungt vägande skäl som avses i 21 a § första stycket, skall ärendet efter hörande av den centrala utlänningsmyndigheten, dvs. statens invandrarverk (SIV), underställas regeringen, om inte påståendet är uppenbart oriktigt (21 a § tredje stycket). Detsamma skall gälla om utlännningen anses böra avvisas enligt 20 § trots att han inte finns upptagen i den tidigare nämnda förteckningen. Beslut om utvisning meddelas av regeringen (30 § andra stycket).

Påstår utlänning när fråga uppkommer om *verkställighet* av beslut om avvisning eller utvisning att han är politisk flykting eller föreligger andra tungt vägande skäl som anges i 58 § andra stycket och är påståendet inte uppenbart oriktigt, eller påstår sig utlänning inte vilja återvända till sitt hemland på grund av de politiska förhållan-

dena där och kan de åberopade omständigheterna inte lämnas utan avseende, skall verkställighetsfrågan underställas regeringen sedan SIV har yttrat sig i ärendet (58 § tredje stycket).

En förutsättning för att den som bedömts vara terrorist skall kunna avlägsnas ur landet på grund av avvisnings- eller utvisningsbeslut är, som tidigare har nämnts, att det inte föreligger politiskt eller därmed jämställt verkställighetshinder. Enligt 51 § tredje stycket skall sålunda regeringen förordna att beslut om avvisning eller utvisning t. v. inte får verkställas, om hinder mot verkställighet av beslutet möter på grund av vad som sägs i 53—54 a §§ UtIL (politiskt verkställighetshinder) eller om det annars föreligger särskild anledning att verkställighet inte bör äga rum. Skall enligt vad som nu har sagts verkställighet inte ske, får regeringen enligt 51 § femte stycket meddela föreskrifter om inskränkningar och villkor för utlänningsens vistelse i riket. I alla sådana ärenden skall förhör hållas. När det gäller utlännings tagande i förvar har UtIL kompletterats med de särskilda regler som fanns i 6 § terroristlagen och som ger polisen i viss mån vidgade möjligheter till förvarstagande (35 § tredje stycket). Vidare har straffbestämmelserna i 15 § terroristlagen överflyttats till UtIL (64 § andra stycket och 65 §).

Den särskilda spaningslagen innehåller de regler som fanns i 9—13 §§ terroristlagen. Enligt 1 § första stycket spaningslagen skall utlännings, beträffande vilken regeringen enligt 51 § tredje stycket UtIL har förordnat att meddelat avvisnings- eller utvisningsbeslut t. v. inte får verkställas, under sin vistelse i riket kunna bli föremål för viss kontroll och övervakning enligt 2—5 §§. Detsamma skall enligt 1 § andra stycket gälla, om i övrigt enligt UtIL har meddelats ett inte verkställbart beslut om avvisning eller avlägsnande och regeringen har funnit att beträffande utlänningsen föreligger sådana omständigheter som anges i 20 § första och andra styckena samma lag. Den kontroll och övervakning som i nu nämnda fall skall kunna komma i fråga innebär, förutom sådana särskilda föreskrifter om inskränkningar och villkor för utlänningsens vistelse i riket som får meddelas av regeringen enligt 51 § femte stycket UtIL, att utlänningsen under vissa förutsättningar skall kunna bli föremål för vissa spaningsåtgärder. I sistnämnda hänseende innebär spaningslagen följande.

Om det finnes vara av betydelse för att utröna om organisation eller grupp som avses i 20 § andra stycket UtIL planlägger eller förbereder åtgärd som innebär våld, hot eller tvång för politiska syften, får utlännings som avses i 1 § spaningslagen underkastas husrannsakan, kroppsvisitation eller kroppsbesiktning. Av sådan utlännings får också tas fingeravtryck och fotografi (2 §). Förordnande om nämnda åtgärder meddelas av polismyndighet. För samma ändamål kan polismyndighet, om synnerliga skäl föreligger, få tillstånd att dels ta del av samtal till och från telefonapparat som innehas eller kan antas komma att begag-

nas av utlänning som nu avses (telefonavlyssning) och dels närmare undersöka, öppna eller granska post- eller telegrafförsändelse, brev, annan sluten handling eller paket som har ställts till eller avsänts från utlänningen och som påträffas vid husrannsakan, kroppsvisitation eller kroppsbesiktning eller som finns hos post-, telegraf-, järnvägs- eller annan befodringsanstalt (3 §). Fråga om tillstånd till sådan åtgärd prövas av Stockholms tingsrätt på yrkande av RPS. Tillstånd skall meddelas att gälla viss tid som dock inte får överstiga en månad (4 §).

Den internationella utvecklingen

Vid terroristlagens tillkomst erinrades (prop. 1973: 37) om den våg av våldsdåd som under senare år hade gått över världen. I fråga om utvecklingen efter lagens ikraftträdande under år 1973 och fram till början av år 1975 framhölls i prop. 1974: 55 (s. 7 och 8) och prop. 1975: 72 (s. 6—9) att en lång rad internationella terroristaktioner hade utförts i skilda delar av världen. I de nämnda propositionerna framhölls att flertalet terroristaktioner under den förut angivna perioden hade haft samband med den långvariga konflikten i Mellersta Östern. Det konstaterades att den terroristverksamhet som hade utgått från den kroatiska separatiströrelsen Ustasja under samma tid hade varit av mindre omfattning och minskat under den senare delen av perioden. Även i prop. 1976/77: 33 (s. 6—8) och prop. 1977/78: 46 (s. 7) lämnades redogörelser för den senaste utvecklingen av den internationella terroristverksamheten. Det konstaterades att antalet terroristdåd hade varit oföränderligt stort. Några av terroristdåden hade haft samband med den spända situationen i Mellersta Östern, men även andra politiska konflikter hade föranlett terroristisk aktivitet. I den senare propositionen erinrades om de då nyligen inträffade händelserna i Västtyskland där många människor hade fått sätta livet till och åtskilligt fler hade utsatts för uppenbar livsfara. I propositionerna lämnades också redogörelser för försöken att aktivera det internationella samarbetet mot terrorism och det konstaterades, att åtskilliga andra stater under de senaste åren har genomfört lagstiftning eller vidtagit andra åtgärder för att motverka terroristdåd.

Under den tid som har förflutit sedan denna senaste redogörelse gavs har ytterligare ett stort antal terrordåd med politisk bakgrund begåtts på skilda håll i världen. Länder som Italien, Holland, Storbritannien, Irland, Turkiet, Israel och Förbundsrepubliken Tyskland har i särskild grad drabbats. Åtskilliga av terrordåden kan hänföras till den politiska situationen i visst land. En annan grupp av politiskt betingade dåd har samband med konflikten i Mellersta Östern. Ytterligare våldsdåd har utförts av grupper som sedan länge ägnar sig åt en omfattande terroristverksamhet, t. ex. Baader-Meinhofligan i Förbundsrepubliken Tyskland och Röda Brigaderna i Italien. I flera fall har en terroristorganisation utfört

terrordåd utanför det land eller det område där organisationen hör hemma och vanligen verkar. Konflikten mellan PLO-organisationen och regimen i Irak ledde under sommaren till att flera PLO-representanter i Europa mördades eller utsattes för mordförsök. Antalet internationella terrordåd har inte visat tecken på att minska.

Flera stater har även under det senaste året förberett eller genomfört lagstiftning eller vidtagit åtgärder i avsikt att motverka terrordåd. Det gäller Belgien, Danmark, Italien, Storbritannien och Förbundsrepubliken Tyskland.

I fråga om det internationella samarbetet mot terrorism under det gångna året kan nämnas följande.

Den 16—17 juli 1978 hölls i Bonn ett ekonomiskt toppmöte i vilket stats- eller regeringscheferna i Frankrike, Italien, Japan, Kanada, Storbritannien, Förbundsrepubliken Tyskland och USA deltog. Därvid utfärdades en deklaration enligt vilken deras regeringar skall intensifiera sina gemensamma ansträngningar för att bekämpa internationell terrorism. I sådana fall då ett land vägrar att utlämna eller lagföra den som har kapat ett flygplan eller underlåter att återlämna ett sådant flygplan, är stats- och regeringscheferna samfällt beslutna att deras regeringar skall vidta omedelbara åtgärder för att bl. a. avbryta alla flygningar till det landet. Ett flertal länder har inbjudits att ansluta sig.

Flygkapning, internationell terrorism och frågan om en internationell överenskommelse mot tagande av gisslan fanns på dagordningen vid FN:s generalförsamling hösten 1977. FN:s ad hoc-kommitté med uppdrag att utarbeta en internationell konvention mot tagande av gisslan höll sitt andra möte i februari 1978. Frågan om avgränsningen av konventionens tillämpningsområden och då närmast befrielserörelsernas ställning kunde dock inte slutgiltigt lösas. Kommittén som hade gjort stora framsteg beslöt att rekommendera generalförsamlingen att ett tredje möte skulle få hållas under år 1979.

Den europeiska konventionen den 27 januari 1977 om bekämpande av terrorism m. m. trädde i kraft den 4 augusti 1978. Förutom Sverige har Danmark, Storbritannien, Förbundsrepubliken Tyskland och Österrike anslutit sig. Europarådets expertkommitté för studium av problemet terrorism ("new forms of concerted acts of violence") har sammanträtt under året. EG-samarbetet mot terrorism fortsätter.

Föredragandens överväganden

Lagen (1975: 1360) om tvångsåtgärder i spaningssyfte i vissa fall antogs av riksdagen hösten 1975 (prop. 1975/76: 18, JuU 1975/76: 15, rskr 1975: 122) och trädde i kraft den 1 januari 1976. Den ersatte motsvarande bestämmelser (9—13 §§) i lagen (1973: 162) om särskilda åtgärder till förebyggande av vissa våldsdåd med internationell bakgrund, den

s. k. terroristlagen, medan övriga delar av denna senare lag ändrades på några punkter och fördes över till utlänningslagen (UtlL). Den särskilda spaningslagens giltighetstid bestämdes till ett år men giltighetstiden har därefter förlängts till utgången av år 1978 (prop. 1976/77: 33, JuU 1976/77: 13, rskr 1976/77: 91, SFS 1976: 1069, prop. 1977/78: 46, JuU 1977/78: 14, rskr 1977/78: 105, SFS 1977: 1096).

Terroristbestämmelserna i UtlL och den särskilda spaningslagen ger möjlighet att under vissa speciella förutsättningar vidta åtgärder som har till syfte att minska riskerna för internationella terroristdåd i vårt land. Bestämmelserna tar sikte enbart på utlännningar som tillhör eller verkar för sådana grupper och organisationer vilka genom sin tidigare verksamhet har visat att de utanför sitt hemland systematiskt använder våld för politiska syften och därför kan befaras göra det också i Sverige. Som ytterligare förutsättning gäller att det med hänsyn till vad som är känt om utlänningsens föregående verksamhet eller eljest föreligger fara att han här i riket medverkar till handling som nyss har sagts (20 § UtlL). Utlänning som här avses kan avvisas eller utvisas. Ett avvisnings- eller utvisningsbeslut kan emellertid inte verkställas om s. k. politiskt eller därmed jämförligt verkställighetshinder föreligger. Skulle utlännningen löpa risk för politisk förföljelse i det land dit han skulle befordras eller kunna därifrån befordras till land där han löper sådan risk, verkställs inte avlägsnandebeslutet. Utlännningen kan då i stället bli föremål för kontroll och övervakning enligt 51 § femte stycket UtlL och enligt den särskilda spaningslagen. Under vissa närmare fastställda förutsättningar kan sådana spanings- och tvångsåtgärder som husrannsakan, kroppsvisitation, kroppsbesiktning, brevkontroll och telefonavlyssning användas mot honom. Förutsättningarna för att sådana åtgärder skall kunna vidtas avviker från vad som enligt rättegångsbalken (RB) gäller om användningen av tvångsmedel vid misstanke om brott, eftersom RB:s regler i motsats till reglerna i spaningslagen inte ger möjligheter till ingripanden uteslutande i förebyggande syfte. Ett flertal garantier mot en alltför vidsträckt tillämpning av spaningslagen har emellertid byggts in såväl i de bestämmelser som gäller förfarandet och beslutsprocessen som i särskilda regler som har till syfte att ge underlag för en fortlöpande kontroll av hur lagen hanteras.

I prop. 1977/78: 46 om fortsatt giltighet av spaningslagen erinrade föredraganden, statsrådet Ullsten, om att utredningen (Ju 1974: 08) om telefonavlyssning hade funnit, att det i särskilda fall och kritiska lägen fanns behov av speciella tvångsmedel i terroristsammanhang (SOU 1975: 95). Sådana åtgärder kunde vidare i många fall ha en preventiv effekt. Utredningen ansåg att tvångsmedelsbestämmelserna borde finnas i en särskild, tidsbegränsad lagstiftning. Utredningens ståndpunkt lämnades i allmänhet utan erinran av remissinstanserna. Några instanser (riksåklagaren, socialstyrelsen och statens invandrarverk) ifrågasatte emeller-

tid det befogade i att behålla särregler om tvångsåtgärder i terroristsammanhang.

I det förslag till nya regler om telefonavlyssning vid förundersökning m. m. som föranleddes av betänkandet (prop. 1975/76: 202) intogs ståndpunkten att den särskilda spaningslagen skulle behållas tills vidare. Föredraganden ansåg inte att frågan om behovet av särskilda tvångsåtgärder i terroristsammanhang hade kommit i något nytt läge genom utredningens förslag. Vad utredningen hade anfört sades bestyrka att det alltså fanns behov av sådana tvångsåtgärder för att förebygga våldsdåd av den art som den speciella lagstiftningen på området riktar sig mot. Vid riksdagsbehandlingen av förslagen om telefonavlyssningsbestämmelser i allmänhet riktades uppmärksamheten speciellt mot frågan i vad mån avlyssnat material skall få utnyttjas när det gällde annan brottslighet än den som föranlett tillståndet. Justitieutskottet konstaterade i sitt betänkande (JuU 1976/77: 20) att detta problem inte är begränsat till telefonavlyssning utan att det kan komma upp också vid utnyttjandet av andra tvångsmedel. En generell lösning för olika typer av tvångsmedel borde därför eftersträvas. Detta förutsatte emellertid ett mer omfattande beslutsunderlag. Riksdagen beslöt därför på hemställan av utskottet att avslå propositionen i de nu berörda delarna. Ärendet återgick i dessa delar till regeringens kansli för översyn och ytterligare överväganden.

Beslut har nu fattats om det fortsatta utredningsarbete som riksdagen begärt. Regeringen har den 29 juni 1978 bemyndigat chefen för justitiedepartementet att tillkalla en kommitté med uppdrag att se över tvångsmedelsregleringen vid förundersökning i brottmål m. m. (Dir 1978: 57). Översynen skall ta sikte på att åstadkomma en ändamålsenlig avvägning mellan samhällets behov av tvångsmedel och de motstående intressen som kan komma att beröras därav. Möjligheterna att stärka skyddet för den enskildes integritet skall undersökas. En annan av de många frågor som skall utredas är i vilken utsträckning erhållen information bör få utnyttjas när den avser annan brottslig verksamhet än den som har legat till grund för beslutet om tvångsåtgärd. Även om intresset vid översynen i första hand knyts till användning av straffprocessuella tvångsmedel är enligt direktiven förhållandena analoga i många fall av tvångsmedelsanvändning enligt annan lagstiftning. Det gäller bl. a. beträffande den särskilda spaningslagen.

När förslag om förlängning av den särskilda spaningslagen tidigare har förelagts riksdagen (prop. 1976/77: 33, 1977/78: 46) har det betonats att det mot bakgrund av den fortgående internationella terroristverksamheten är angeläget att vi även i fortsättningen håller en hög beredskap för att förebygga våldshandlingar i vårt land. I vissa lägen kan det därför behövas tillgång till de speciella tvångsåtgärder i spaningssyfte som den särskilda spaningslagen medger. Med hänsyn till detta och till att

ingenting förekommit som har gett anledning att anta att lagen har tillämpats på ett sätt som strider mot dess syfte eller på ett sätt som kan sätta rättssäkerheten i fara, förordades i de nämnda propositionerna förlängning av giltighetstiden för lagen, vid senaste tillfälle till utgången av år 1978. Justitiekottet har mot bakgrund av den fortsatta utvecklingen av den internationella terroristverksamheten ansett behov alltså föreligga av spaningslagens bestämmelser och därför tillstyrkt förlängning. Riksdagen har biträtt justitiekottets uppfattning.

De synpunkter som tidigare har anförts beträffande behovet av de särskilda reglerna i spaningslagen gör sig alltså gällande. Vågen av terroristdåd har under det gångna året inte visat tecken på minskning. Den omständigheten att Sverige har förskonats från internationella terroristdåd under det senaste året kan inte tas till intäkt för att vi också i fortsättningen kommer att skonas. Jag vill erinra om att det så sent som under förra våren uppdagades långt framskridna planer på att i politiskt utpressningssyfte angripa och bortföra en tidigare regeringsledamot, som hade varit ansvarig för bl. a. tillämpningen av terroristbestämmelserna. Jag vill i detta sammanhang hänvisa till att rikspolisstyrelsen i sitt yttrande har pekat på risken för hämndaktioner med anledning av de utvisningar av terrorister som skett under de senaste åren.

Som framgår av den redogörelse för tillämpningen av terroristlagstiftningen, som jag senare denna dag avser att föreslå regeringen att överlämna till riksdagen, har rikspolisstyrelsen i en skrivelse den 27 september 1978 redogjort för terroristbestämmelsernas tillämpning under det senaste året. Något utvisnings- eller avvisningsbeslut har inte fattats. I den förteckning som rikspolisstyrelsen enligt 20 § UtIL skall upprätta över utlänningar som skall avvisas finns omkring 120 utlänningar upptagna. Bestämmelserna i den särskilda spaningslagen har inte heller under det senaste året behövt tillämpas. De har tidigare tillämpats i två fall. Rikspolisstyrelsen har emellertid förklarat att en förlängning av giltighetstiden för spaningslagen synes vara befogad, eftersom lagen torde ha verkan i förebyggande syfte.

Den omständigheten att den särskilda spaningslagen inte har behövt användas under de senaste två åren bör ses i belysning av garantierna i lagen mot en alltför vidsträckt tillämpning. Sådana garantier har byggts in i de bestämmelser som gäller förfarandet och beslutsprocessen. Lagen får exempelvis inte tillämpas i andra fall än då utlänningen har utvisats som terrorist — eller i visst fall förvisats eller utvisats av annat skäl och enligt regeringens bedömning faller under terroristrekvisiten — samt verkställighetshinder av politisk natur föreligger. En garanti ligger också i ordningen med tidsbegränsad lagstiftning. Det förhållandet att spaningslagen inte har behövt användas under nämnda tid kan däremot inte tas till intäkt för att den inte behövs. Annan lagstiftning kan i fortsätt-

ningen på samma sätt som vid tidigare tillfällen visa sig vara otillräcklig när det gäller att förebygga terroristdåd. Till detta kommer att lagstiftningen kan antas ha en förebyggande effekt.

Mot bakgrund av vad jag nu har anfört om en pågående översyn av reglerna om telefonavlyssning och om behovet tills vidare av sådana särskilda bestämmelser om bl. a. telefonavlyssning som spaningslagen innehåller bör enligt min mening den särskilda spaningslagen ges fortsatt tidsbegränsad giltighet. Jag förordar att giltighetstiden för lagen förlängs med ytterligare ett år, intill utgången av år 1979.

Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att antaga det inom arbetsmarknadsdepartementet upprättade förslaget till lag om fortsatt giltighet av lagen (1975: 1360) om tvångsåtgärder i spaningssyfte i vissa fall.

Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att antaga det förslag som föredraganden har lagt fram.